

Senex'le Tanışmak: Yaşlılık Çalışmaları için Düşünümsel Bir Alan

Özgür Arun

Doç. Dr., Baş Editör, Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi
Adres: Gerontoloji Bölümü, Akdeniz Üniversitesi, Kampüs, Antalya
E-posta: arun@akdeniz.edu.tr

doi: 10.24876/senex.2017.0

Künye: Arun, Ö., (2017). Senex'le Tanışmak: Yaşlılık Çalışmaları için Düşünümsel Bir Alan . *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 1, s.1-3

Son beş yılda Türkiye'deki yaşlanma konusuyla ilgili 167 makale yayınlanmıştır. Araştırmalar, projeler, tezler ve kitaplar gibi diğer bilimsel çalışmaları da kattığımızda, bu sayı 246'ya yükselmektedir. Yaşlanma ve yaşlılıkla ilgili tüm bu çalışmalar değerlendirildiğinde, iki genel eğilim görülebilir: Birincisi, Türkiye'de yaşlanma değil, yaşlılar çalışılmaktadır. İkincisi, yaşlılarla yapılan çalışmalar sorun odaklı bir yaklaşımla çözümlenmektedir. Oysa yaşlanma ve yaşlılık çalışmaları, basitçe belirli bir kronolojik yaş üzerindeki kişiler hakkında yapılan çalışmalar değildir. Yaşlanma ve yaşlılık çalışmaları, sadece 60 ya da 65 yaşın üzerindeki insanlara odaklanmış çalışmalardan oluşmaz. Aksi halde elde edilen bulgularda, sanki sadece araştırmanın yapıldığı o özel anda ortaya çıkan sorunlar çözümlenir. Bu sorunlar da sadece belirli bir yaş grubundaki insanlara, yaşlılara, iliştilir. Nitekim, 65 yaşın üzerindeki kadınlardan söz eden çalışmalarda, yaşlı kadınların 3'te 1'inin okuma yazma bilmediği bildirilmektedir. Bu bilgiyi kullanarak yaşlı kadınların düşük eğitilmiş olduğuna ilişkin çözümler yapmak, yaşlanma ve yaşlılık

çalışması yapıldığı anlamına gelmez. Yaşlanma çalışmaları, bu örnekte olduğu gibi dezavantajlı kesimleri, yaşam seyri içinde ele alarak değerlendirir. Yaşamın erken dönemlerindeki eşitsizliklerin ilerleyen yaşlara miraskaldığını bilir. Yaşlılar homojen veya yekpare bir toplumsal grup olmadıkları gibi, 65 yaşına girdikleri gün aniden bir takım kabiliyetlerini yitirmiş insanlar da değillerdir. Bu ve benzeri veriyle donatılmış çalışmalar, zımnen veya açıkça yaşlıların, her bakımdan homojen, yaşam koşulları itibarıyla birbirine benzeyen, hep aynı biçimde eyleyen, tek bir ortak çıkar etrafında toplanmış kişilerden müteşekkil olduğunu varsaymaktadır. Bu ihtişamlı bir sosyolojik yanılgıdır! Yaşlanma ve yaşlılık 60 ya da 65 yaşından itibaren başlatılmayacağı gibi, yaşlılar da homojen toplumsal bir grup değillerdir. Son beş yıldaki çalışmalar bir de bu bakımdan değerlendirildiğinde, Türkiye'de yaşlılık, yalnızca bir kelimedenden ibarettir!

Nitekim, yukarıda sözünü ettiğim çalışmaların kahir ekseriyeti yaşlılığı sorun odaklı bir yaklaşımla ele almaktadırlar.

Yaşlanma ve yaşlılığa ilişkin böylesi bulanık bir bakış, Türkiye'deki çalışmaların önemli bir başka eğilimini temsil etmektedir: Türkiye'de yaşlanma ve yaşlılık mütemadiyen bir sorun olarak ele alınmaktadır. Oysa yaşlanma bir sorun değildir. Yaşlılar da hep sorunlu insanlardan oluşmazlar. Tıpkı çocukluk, gençlik ya da yetişkinlik denildiğinde olduğu gibi yaşlılık denildiğinde de, türdeş bir birliktelikten söz edilemez. Yaşlılar, çağ dışı, eskide kalmış, yeniye ve yeniliğe yabancı, ağırkanlı gibi sıfatlar iliştilerilerek anlaşılabilir. Yaşlı denildiğinde hastalık ve ölümün dışında başka bir fikir ve tasvir yok mudur? Zira yaşlılar basitçe uzun yaşamış insanlar da değildirler. Yaşlılar hep emeklilerden de oluşmaz. Yaşlı kadın ve yaşlı erkekler, ihtiyar, kocamış, geçkin ya da pirifani gibi sıfatlarla ehemmiyetsiz biçimde tanımlanmış türdeş toplumsal bir grubu oluşturamazlar. Aksi çalışmalar, araştırmalar ve değerlendirmeler, yaşlanma ve yaşlılığı genç-yaşlı dikotomisi üzerinden kurguladığı için sorunludur.

Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi, biraz da bu arka plandan hareketle, yaşlanma alanındaki bulanık ve bir yörüngeden yoksun çalışmaların dışında kendini konumlandırmaktadır. Senex, özgür bir akademik platformda, yaşlanma ve yaşlılığı münhasıran sorun odaklı analiz etmeyen, onu disiplinler arası bir perspektifle tartışarak özgün çalışmalarını buluşturan, açık erişim politikasını benimsemiş olarak bilgiyi belirli bir iktidar odağından bağımsız biçimde yaygınlaştırmaya çalışan bir buluşma noktasıdır. O, disiplinlerin bir araya geldiği bir orkestradır!

Hemen 2017 yılının başlarında, böylesi bir buluşma noktasına olan ihtiyacımızı meslektaşım Dr. Jason Holdsworth ile paylaştım. Jason, doktorasında, Türkiye'deki yaşlanma meselesini, bakım-alan ve bakım-veren perspektifiyle ilişkisel biçimde çalışmış nadir bilim insanlarından birisidir. Aynı zamanda Senex'in ortaya çıkışına koşulsuz biçimde ilk desteği sunan bilim adamıdır. Ardından Dr. Türkan Yılmaz, yaşlanma ve yaşlılık çalışmalarında pratikte 40 yılı aşkın deneyimiyle

Senex'i ilk destekleyen bilim kadınlarından birisidir.

Senex hakkında fikirlerimi derli toplu biçimde yurt dışında sunduğumda da, alana eşsiz katkıları olan bilim insanlarından destek aldım. Yaşlanma ve yaşlılık çalışan bilim insanlarının ilk ve en büyük birliği olan Association for Gerontology in Higher Education (AGHE)'in davetlisi olarak 2017 yılının Mart ayında, bu alanda çalışan liderlerin 43. dünya buluşmasına katıldım. Bu buluşmada, Rising Star ödülünü almak üzere bir konuşma yapmam istendi. Konuşmamda, Türkiye'deki yaşlanma ve yaşlılık çalışmalarının seyrini değerlendirdikten sonra, özgür bir akademik platforma duyduğumuz ihtiyacı dile getirdim. Ödül töreni sonrasında, AGHE'nin bu 43. buluşmasında, Prof. Dr. Edward Ansello'ya, Senex'in danışma kurulunda yer almasını önerdim. Sevgili Ed, yanında duran eşine döndü ve gülümseyerek "inanabiliyor musun Paulette, ne büyük onur!" dedi. Bizler için çarpıcı ve olağanüstü bir andı. Ardından ilerleyen gün içinde sevgili Jason ile birlikte dört meslektaşımıza daha dergiyle ilgili fikirlerimizi açıkladık. Prof. Dr. Bei Wu, kendisini Senex'in yayın kuruluna davet eder etmez, "sizinle her türlü bilimsel çalışmaya varım!" dediğinde çok mutlu olmuştuk. Prof. Dr. JoAnn Damron-Rodriguez ile ödül töreni sonrasında Senex hakkında coşkuyla konuştuk. Sevgili JoAnn dikkatle dinledi ve davetimize ilişkin ilk sözü kendine has tarzıyla "evet, elbette!" oldu. Aynı gün Prof. Dr. Jan Jukema ile görüştük. Sevgili Jan davetimize içtenlikle bize sarılarak karşılık vermişti! Ardından, Prof. Dr. Feng-Hwa Lu ile konuştuk. Sevgili Feng bizi açık yürekli bir gülümsemeyle yanıtladı. Türkiye'ye döndüğümüzde ODTÜ'den hocam Prof. Dr. Ayşe Gündüz-Hoşgör'e dergi hakkındaki gelişmeleri anlattım. Ayşe hoca, dinledikten sonra her zamanki içtenliğiyle daveti kabul etti. Prof. Dr. James Nazroo'ya bir e-posta gönderdim ve dergi hakkındaki gelişmeleri paylaştım. Sevgili James yüreklendirici bir yanıt verdi. Daha sonra, Prof. Dr. Oscar Riberio ve Prof. Dr. Harald Künemund

ile yazışmalar yaptık. Hem sevgili Oscar hem de sevgili Harald, Senex'in çıkışını bizimle aynı ortak heyecanla karşıladılar. Ne büyük mutluluk! Uzun yıllar süren özenli çalışmalarımız neticesinde açık yürekli ve adanmış bilim insanlarıyla buluşmuştuk. Görüştüğümüz her bir meslektaşımız fikrimizi desteklemekte gecikmediler. Bu fikir, Senex'in çıkışı, artık tek bir kişiye ait değildi. O, hepimizindi.

Bugün ilk sayımızda 7 yazıyla sizlerin karşısına çıkarken aynı ortak heyecanla, Senex'i hepimizin yapmak istiyoruz. Yaşlanma ve yaşlılık alanında farklı disiplinlerde çalışan bilim insanları ve araştırmacılar, yazılarıyla Senex'e katkı sundular. Kıymetli meslektaşlarımız hakemlik yaparak bu yazıları değerlendirdiler. Kör hakem değerlendirmesi sırasında katkı veren meslektaşlarımız, belirlediğimiz 14 günlük değerlendirme süreci içinde yazıları daha da güçlendiren öneriler sundular.

Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi, hepimizin ortak eseri olarak, 2017 yılında ilk sayısıyla yaşlanma alanındaki macerasına başlıyor.

Etik ilkelere bağlı araştırmaların yer aldığı, katılımcı bir perspektifle bilgi ve kavrayış üreten, her türlü ayrımcılıktan azade, bilim insanlarını, araştırmacıları, uzmanları ve geçerli güvenilir bilimsel bilgiyi takip edenleri buluşturan, bizleri birbirimize bağlayan bir platform, bir duruş olsun Senex! Bu keşfedici serüvenimizde, bilimsel alışverişin özgür, bağımsız, düşünsel ve dinamik bir alanı...